

Kungl. Maj:t förordnar följande med riksdagen¹.

Inledande bestämmelser

1 § Med räddningstjänst förstås i denna lag verksamhet som syftar till att vid brand, oljeutflöde, ras, översvämning eller annat nödläge avvärja eller begränsa skada på människor eller egendom eller i miljön, under förutsättning att det med hänsyn till behovet av ett snabbt ingripande, det hotade intressets vikt, kostnaderna för räddningsåtgärderna och omständigheterna i övrigt kan anses påkallat att staten eller kommun svara för att sådana åtgärder vidtages.

Lagen är ej tillämplig på åtgärder som avses i lagen (1960: 331) om skyddsåtgärder vid olyckor i atomanläggning m. m. eller på sjöräddning eller fjällräddning.

I den mån annat ej sägs är lagen ej heller tillämplig på åtgärder som vidtages till havs eller i kustvattnen, Vätern eller Mälaren för att avvärja eller begränsa skada till följd av utflöde av olja eller annat som är skadligt. Lagen är dock tillämplig på sådana åtgärder i hamn.

2 § Varje kommun skall svara för räddningstjänst och för förebyggande åtgärder mot brand i kommunen. För dessa uppgifter skall kommunen i enlighet med denna lag hålla ett brandförsvaret, som tillfredsställer skäliga anspråk på effektivitet.

Bestämmelser om kommunernas brandförsvaret

3 § Förvaltningen av brandförsvarets angelägenheter skall handhas av den kommunala nämnd som kommunfullmäktige bestämmer (brandstyrelse).

4 § I kommuns brandförsvaret skall ingå brandstyrka av betryggande storlek och sammansättning. Brandstyrkan skall bestå av en brandchef, en eller flera vice brandchefer, brandkår samt, om det behövs, brandvärn, grundat på tjänsteplikt.

Brandchef, vice brandchef och personal i kommunal brandkår skall vara heltidsanställd eller ha förbundit sig att fullgöra brandtjänst och annan räddningstjänst som deltidsanställd vid sidan av annan sysselsättning.

För kommun skall finnas en eller flera skorstensfejarmästare.

5 § Kommun är skyldig att anskaffa och underhålla materiel, byggnader och andra anordningar som behövs för brandförsvaret samt att sörja för tillgång till vatten för släckning av brand, allt dock endast i den mån oskälig kostnad icke åsamkas kommunen.

6 § Länsstyrelsen får helt eller delvis befria kommun från skyldighet att hålla brandkår med därtill hörande materiel, byggnader och anordningar, om kommunen har träffat avtal om betryggande hjälp för räddningstjänst från kommunal brandkår i annan kommun. Om kommunen har träffat avtal om sådan hjälp från annan brandkår än som sagts nu eller från annat räddningsorgan än brandkår eller beslutat att annat kommunalt verk än brandförsvaret skall lämna sådan hjälp, får länsstyrelsen delvis befria kommunen från skyldigheten att hålla brandkår.

Vad i denna lag föreskrives om kommunal brandkår äger motsvarande tillämpning på brandkår, annat räddningsorgan och kommunalt verk som avses i första stycket.

7 § I kommun skall hållas brandsyn och verkställas sotning.

8 § När omfattande eller särskilda räddningsåtgärder är nödvändiga eller den kommunala brandkåren tillfälligt icke kan ingripa, får brandchefen eller, om hans beslut ej kan avvaktas, den som är i hans ställe bestämma att brandkår, annat räddningsorgan eller kommunalt verk som avses i 6 § första stycket skall lämna hjälp, även om skyldighet att lämna hjälp ej följer av avtalet eller kommunens beslut.

I fall som avses i första stycket är annan kommun, även om den ej har träffat avtal som avses i 6 § första stycket, skyldig att lämna hjälp i den utsträckning som brandchefen i den kommunen bedömer möjlig. Framställning om hjälp göres av brandchefen i den hjälpsökande kommunen eller, om hans beslut ej kan avvaktas, av den som är i hans ställe. För kostnad, som åsamkas kommun med anledning av framställning om hjälp, är kommunen berättigad till skälig ersättning. Om kommunerna ej kan enas om ersättningen, fastställes denna av länsstyrelsen i det län där hjälpen lämnats.

Utan hinder av 3 § första stycket förvaltningslagen (1971: 290) äger 14—20 §§ nämnda lag tillämpning i ärende hos länsstyrelse som avses i andra stycket.

Allmänna bestämmelser

9 § När jämte kommunens brandstyrka annat räddningsorgan deltagar i räddningstjänst, utövar brandchefen eller den som är i hans ställe befälet, om ej annat överenskommits.

10 § När det behövs för släckning av brand, är den som under kalenderåret fyller lägst sexton och högst sextiofem år och som vistas i orten skyldig att delta i släckningen i den mån hans kroppskrafter och hälsotillstånd tillåter det.

Bland dem som är tjänstepliktiga enligt första stycket och bosatta i kommunen får brandstyrelsen taga i anspråk lämpliga personer för tjänst i brandvärnet. För sådan tjänst skall i första hand frivilliga tagas ut. Den som har tagits ut är skyldig att delta i övning med brandvärnet under högst tjugo timmar årligen samt att delta även i annan räddningstjänst än brandsläckning. För deltagande i övning och i räddningstjänst är han berättigad till skälig ersättning av kommunen.

11 § Den som utövar befälet vid räddningstjänst får, om fara för liv, hälsa eller egendom eller för skada i miljön icke lämpligen kan avvärjas på annat sätt, företaga sådant ingrepp i annans rätt som måste anses försvarligt med hänsyn till farans beskaffenhet, den skada som åsamkas annan och omständigheterna i övrigt. Han får sålunda bland annat bereda medverkande personal tillträde till fastighet, avspärra olycksplats, nyttja brunn, vattenledning, telefon, redskap, arbetsmaskiner, hästar, fordon och fartyg, fälla träd, anlägga moteld, bortforsla grus, sand eller jord samt riva eller undanskaffa byggnad, upplag eller annan egendom.

Denna paragraf är tillämplig också vid räddningstjänst som avses i 1 § tredje stycket första punkten.

Förbud eller föreläggande som avses i 11 § lagen (1972: 275) om åtgärder mot vattenförorening från fartyg får ej meddelas med stöd av denna paragraf.

12 § Vid nödläge, som kräver så omfattande räddningsåtgärder att ett särskilt ledningsorgan behövs för samordning av räddningstjänsten eller för samordning av räddningstjänsten med annan verksamhet, skall länsstyrelsen överta ledningen och förordna särskild befälhavare för räddningstjänsten på olycksplatsen. Vid sådant nödläge får länsstyrelsen förordna att också kommunal brandstyrka i kommun inom länet där räddningsåtgärder ej behöver vidtagas skall delta i räddningstjänsten.

Om behovet av arbetskraft för räddningstjänst vid nödläge som avses i första stycket ej kan tillgodoses tillräckligt skyndsamt på annat sätt, får länsstyrelsen förordna att var och en, som under kalenderåret fyller lägst sexton och högst sextiofem år och som vistas i länet, skall vara skyldig att på anmodan av brandbefäl eller polisbefäl som länsstyrelsen bestämmer delta i räddningstjänsten i den mån hans kroppskrafter och hälsotillstånd tillåter det.

Om behovet av arbetskraft för räddningstjänst som avses i 1 § tredje stycket första punkten ej kan tillgodoses tillräckligt skyndsamt på annat sätt, får länsstyrelsen förordna enligt andra stycket på framställning av generaltullstyrelsen. I sådant fall inträder skyldighet att delta i räddningstjänsten på anmodan av brandbefäl, polisbefäl eller tulltjänsteman som länsstyrelsen bestämmer.

13 § När länsstyrelsen har övertagit ledningen av räddningstjänsten, får ingrepp som avses i 11 § första stycket företagas av den som enligt länsstyrelsens förordnande för befälet på olycksplatsen och av länsstyrelsen. Länsstyrelsen får föreskriva att ingrepp av visst slag ej får företagas utan länsstyrelsens medgivande samt upphäva eller ändra befälhavarens beslut i fråga om visst ingrepp.

14 § Ägare eller innehavare av byggnad, upplag eller annan anläggning är skyldig att anskaffa och underhålla nödvändiga redskap för släckning och livräddning vid brand samt att i övrigt vidtaga de åtgärder som behövs för att förebygga och bekämpa brand, i den mån de ej medför oskäligen kostnad. Ägare eller innehavare av fastighet, byggnad, upplag eller annan anläggning skall svara för tillsyn efter brand eller annat nödläge.

Sker skogsavverkning invid järnväg på kortare avstånd från närmaste

järnvägsspår än trettio meter och vidtages ej tillräckliga åtgärder för att hindra att ökad fara för skogsbrand uppkommer genom avverkningen, får åtgärderna vidtagas av länsstyrelsen eller järnvägsförvaltningen. Järnvägsförvaltningen svarar för kostnaderna för åtgärderna.

15 § Föreligger i samband med verksamhet vid viss anläggning särskild fara för att utflöde av vara, på vilken lagen (1973: 329) om hälso- och miljöfarliga varor äger tillämpning, orsakar avsevärd skada på människor eller i miljön, får länsstyrelsen efter samråd med produktkontrollnämnden ålägga anläggningens ägare eller innehavare att hålla den beredskap med personal och utrustning som behövs för att avvärja eller begränsa sådan skada. Åläggande får dock ej avse beredskap som skulle medföra oskälig kostnad. I fråga om anläggningar, som krigsmakten förfogar över, meddelar Kungl. Maj:t särskilda bestämmelser.

16 § Anordning som behövs för brandförsvaret får anbringas på annans mark eller byggnad, om det ej medför oskäligt intrång. Beslut om sådan åtgärd meddelas av brandstyrelsen.

Kommunen svarar för kostnad och skada, som åsamkats genom åtgärd som avses i första stycket. Vid bestämmande av ersättning härför skall hänsyn tagas till den nytta åtgärden kan medföra för den ersättningsberättigade. Är kostnaden eller skadan ringa, utgår ej ersättning. Kan enighet ej nås om ersättningen, fastställes denna av länsstyrelsen.

17 § Eld eller brandfarligt föremål får ej handhavas så att brand lätt kan uppstå.

18 § Den som upptäcker eller på annat sätt får kännedom om brand eller överhängande fara för brand och ej genast släcker branden eller undanröjer faran skall underrätta dem, vilkas liv eller egendom är i fara, samt tillkalla hjälp.

Ersättningsbestämmelser

19 § Den som har deltagit i räddningstjänst eller i övning med brandstyrka är berättigad till ersättning av statsmedel för kroppsskada som han därvid har ådragit sig. I fråga om sådan ersättning skall vad som föreskrives i förordningen (1954: 249) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under tjänstgöring i civilförsvaret äga motsvarande tillämpning. För skada på kläder eller andra personliga tillhörigheter är han berättigad till ersättning av kommunen. Den som frivilligt eller på anmodan med stöd av 10 § första stycket har deltagit i räddningstjänst och ej tillhör brandvärn är berättigad till ersättning av kommunen för arbete och tidspilan samt för kostnad för resa och uppehålle.

När transportmedel, redskap eller annan utrustning för räddningstjänst har tillhandahållits frivilligt eller tagits i anspråk med stöd av 11 §, är ägaren eller innehavaren berättigad till ersättning av kommunen för skada på utrustningen, förlorad avkastning eller nytta och kostnad med anledning av att utrustningen har tillhandahållits.

20 § Har länsstyrelsen med stöd av 12 § första stycket övertagit ledningen av räddningstjänsten, utgår även annan ersättning som avses i 19 § än ersättning för kroppsskada av statsmedel. Detsamma gäller i fråga om ersättning till kommun för hjälp som avses i 8 § andra stycket. Vad som sagts nu gäller även om rätt till ersättning har uppkommit innan länsstyrelsen övertog ledningen. Vad som sägs i 19 § första stycket om den som frivilligt eller på anmodan har deltagit i räddningstjänst gäller också i fråga om den som deltagit på anmodan som avses i 12 § andra stycket. Ersättningen utgår dock av statsmedel.

Kommun är berättigad till ersättning av statsmedel för kostnad som har åsamkats kommunen med anledning av att kommunens brandstyrka har deltagit i räddningstjänst enligt förordnande av länsstyrelsen med stöd av 12 § första stycket.

Vad som sägs i 19 § gäller också i fråga om räddningstjänst som avses i 1 § tredje stycket första punkten. Därvid gäller vad som sägs om den som frivilligt eller på anmodan har deltagit i räddningstjänst också i fråga om den som har deltagit på anmodan som avses i 12 § tredje stycket. När fråga är om räddningstjänst som avses i 1 § tredje stycket första punkten, utgår även annan ersättning än ersättning för kroppsskada av statsmedel.

21 § Kommun är berättigad till ersättning av statsmedel för kostnad för

1. räddningstjänst med anledning av skogsbrand, om räddningstjänsten ej avsett att avvärja eller begränsa skada på egendom som kommunen äger eller innehar,

2. räddningstjänst med anledning av oljeutflöde till havs eller i kustvattnen, Vänern, Mälaren, Göta Älv, Trollhätte kanal eller Södertälje kanal,

3. sanering av oljeskada som har uppstått till följd av utflöde som avses under 2.

Ersättning enligt första stycket utgår endast för den del av kostnaden som överstiger ett av Kungl. Maj:t fastställt belopp.

Kommun är vidare berättigad till ersättning av statsmedel för kostnad för räddningstjänst vid annat nödläge efter vad Kungl. Maj:t i varje särskilt fall bestämmer.

22 § Ersättning enligt 19 eller 20 § utgår ej till

1. den som har deltagit i räddningstjänst eller tillhandahållit utrustning utan begäran av den som förde befälet eller av brandbefäl, om det är uppenbart att hans medverkan ej var påkallad och ersättningen ej avser kroppsskada,

2. den som har deltagit i räddningstjänst eller tillhandahållit utrustning, när räddningstjänsten avsett att avvärja eller begränsa skada på honom själv eller hans make, föräldrar, barn eller syskon eller annan honom närstående eller på egendom som han själv eller någon honom närstående äger eller innehar och ersättningen ej avser kroppsskada,

3. juridisk person som har tillhandahållit utrustning för räddningstjänst som avsett att avvärja eller begränsa skada på egendom som den juridiska personen äger eller innehar,

4. den som har deltagit i räddningstjänst eller tillhandahållit utrustning enligt föreskrift i annan författning än denna lag eller enligt beslut

som har meddelats med stöd av sådan författning eller till den som enligt vad därom är föreskrivet är berättigad till ersättning för medverkan i flygräddningstjänst.

Den som har erhållit ersättning av annan eller som på grund av tjänst eller eljest enligt avtal har rätt till ersättning för deltagande i räddningstjänst eller för tillhandahållande av utrustning för räddningstjänst är ej berättigad till ytterligare ersättning enligt 19 eller 20 § för annat än kroppsskada.

Ersättning enligt 19—21 §§ utgår enligt de närmare föreskrifter som meddelas av Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer.

Bestämmelser om vite, ansvar, besvär m. m.

23 § Underlåter någon att fullgöra vad som åligger honom enligt 14 § första stycket första punkten, får länsstyrelsen förelägga vite. Föreläggandet riktas allt efter omständigheterna mot ägaren eller innehavaren eller mot dem båda. Om tillsyn ej anordnas enligt 14 § första stycket andra punkten, utföres tillsynen på ägarens eller innehavarens bekostnad genom brandchefens försorg. Länsstyrelsen får vidare meddela vitesföreläggande mot den som underlåter att hålla beredskap som har ålagts honom med stöd av 15 §.

Vitesföreläggande mot ägare får förbindas med åläggande för honom att vid överlåtelse omedelbart lämna länsstyrelsen uppgift om den nye ägaren.

24 § Till böter dömes den som

1. kallats att delta i övning med brandstyrka eller i räddningstjänst och som uteblir utan giltigt skäl,
2. vid räddningstjänst uppsåtligen bryter mot vad brandchefen, annat brandbefäl eller befälhavare som avses i 9 § eller 12 § första stycket i och för tjänsten befallt,
3. uppsåtligen hindrar eller försöker hindra åtgärd som avses i 11 § eller uppsåtligen åsidosätter beslut om avspärrning som har meddelats med stöd av 11 §,
4. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 17 eller 18 §,
5. vägrar anställd som har kallats att delta i övning med brandstyrka eller i räddningstjänst ledighet för deltagandet, om ledigheten kunnat medgivnas utan synnerlig olägenhet.

Den som genom brandlarm eller på annat sätt uppsåtligen och utan giltigt skäl åstadkommer brandstyrkas utryckning eller samling dömes till böter eller fängelse i högst sex månader och är skyldig att ersätta därav föranledd kostnad.

Vad som sägs i första stycket 1 och 5 äger tillämpning också i fråga om den som enligt 12 § tredje stycket har anmodats att delta i räddningstjänst som avses i 1 § tredje stycket första punkten. Den som vid sådan räddningstjänst uppsåtligen hindrar eller försöker hindra åtgärd som avses i 11 § eller uppsåtligen åsidosätter beslut om avspärrning som har meddelats med stöd av 11 § dömes till böter.

25 § Polisstyrelse får vidtaga de åtgärder som behövs för att genomföra

beslut som avses i 11 §. Vad som sagts nu gäller också vid räddningstjänst som avses i 1 § tredje stycket första punkten.

26 § Talan mot brandstyrelses beslut enligt 10 § och 16 § första stycket föres hos länsstyrelsen genom besvär.

Talan mot länsstyrelses beslut i ärende som avses i 8 § andra stycket, 10, 16 eller 23 § föres hos kammarrätten genom besvär.

Mot annat beslut av länsstyrelse enligt denna lag föres talan hos Kungl. Maj:t genom besvär.

27 § Närmare föreskrifter angående tillämpningen av denna lag meddelas av Kungl. Maj:t.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1974, då brandlagen (1962: 90) skall upphöra att gälla. Brandlagen (1962: 90) gäller fortfarande i fråga om ersättning och belöning som hänför sig till verksamhet före den 1 juli 1974 och i fråga om talan mot beslut som har meddelats före den 1 juli 1974.

Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till föreskrift som ersatts genom bestämmelse i denna lag, tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

Under konungens frånvaro:

BERTIL

HANS GUSTAFSSON
(Kommundepartementet)

